

ОН

**ПРОФСПІЛКА ПРАЦІВНИКІВ
ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**

**TRADE UNION OF EDUCATION AND
SCIENCE WORKERS OF UKRAINE**

Юридична адреса: 01012, м. Київ, Майдан Незалежності, 2
Адреса для листування: 01042, бульвар Дружби народів, 5, к. 511
Тел./факс: +380 (44) 528-80-62

5, Druzhby Narodiv boulevard, office 511
Tel./fax: +380 (44) 528-80-62

E-mail: profspilka.osv@gmail.com
Website: www.pon.org.ua

Розрахунковий рахунок № 26009000031721 в ПАТ «Укрсоцбанк», МФО 300023, КОД ЄДРПОУ 02605316

21.05.2015 № 02-5/288

Комітет з питань науки і освіти
Верховної Ради України

ЦК Профспілки працівників освіти і науки України вважає за необхідне зауважити наступне до Рекомендацій слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань науки і освіти на тему: «Про підготовку проекту Закону України «Про освіту»: концептуальні засади» (20 травня 2015 року).

В констатуючій частині проекту Рекомендацій необхідно відобразити стан національної системи освіти в теперішньому часі, а не в минулому та розширити досягнення здобутого, не обмежуючись лише збереженням науково-педагогічного потенціалу.

Потребує доопрацювання оцінка застосування чинного Закону України «Про освіту», особливо, що стосується вичерпності регуляторного ресурсу його положень в частині фінансового забезпечення галузі освіти та державних соціально-економічних гарантій учасників навчально-виховного процесу.

Чинним законом «Про освіту», який вже діє 24 роки, держава визнає освіту пріоритетною сферою соціально-економічного, духовного і культурного розвитку суспільства. Це також підтверджено законодавчим гарантуванням фінансування галузі не менше 10% національного доходу. Гарантовано також відповідний рівень оплати праці педагогічних, науково-педагогічних працівників, а також спеціалістів.

Однак впродовж цього часу законодавчо гарантований рівень фінансування освіти не забезпечувався жодним бюджетом. Найбільший обсяг видатків на галузь був у 2010 році, який сягав 7,4% від ВВП, але це з урахуванням спецфонду. У середньому ж цей показник коливається у межах 6,2- 6,6 %. Для прикладу у Данії він складає 8,5%, у Швеції – 7,4%.

Учасники Всесвітнього форуму з питань освіти, проведеного ЮНЕСКО ще у 2000 році, закликали уряди забезпечити фінансування освіти на рівні принаймні 7% ВВП до 2005 року та 9% ВВП до 2010 року.

В Україні бюджетна забезпеченість видатками на 1 учня школи у 2013 році складала 8123 грн., 1 дитини ясел-садка – 8802 грн., або близько \$1000 за тодішнім курсом. Для порівняння, в середньому по Росії цей показник складав \$1 750, а в Європі – 6,8 тис. Євро.

Щодо реалізації гарантій, передбачених статтею 57 закону, то їх було забезпечено лише з листопада 1994 року по січень 1996 року. На даний час система оплати праці на основі Єдиної тарифної сітки, а також фінансування галузі за залишковим принципом призвели до того, що середній розмір посадових окладів педагогічних працівників та науково-педагогічних працівників складає відповідно 36,7%, та 31,8% від законодавчо гарантованого. Через невідповідність розміру базового окладу ЄТС, який на сьогодні складає 852 гривні, мінімальній

зарплаті 1218 гривень середньостатистичний педпрацівник втрачає лише на ставці заробітної плати близько 700 гривень на місяць, а з урахуванням надбавок та доплат - 1400 гривень.

Очолюваний ЮНЕСКО рух «Освіта для всіх», виходячи з аналізу успішних освітніх систем, визнав одним з визначальних індикаторів досягнення довгострокової стабільності розвитку освіти розмір зарплати вчителів, яка повинна бути в три з половиною рази вищою за ВВП на душу населення.

Європейський комітет профспілок освіти закликає уряди країн забезпечити вчителям гідну зарплату і пенсію, безпечні умови праці, які відповідають умовам праці в інших професіях, що вимагають такого ж рівня кваліфікації. Про це йдеться також в Рекомендаціях ЮНЕСКО «Про становище вчителів» 1966 року. Ця міжнародна організація визнає вирішальну роль вчителя у розвитку освіти, особистості, у формуванні суспільства в цілому. Серед різних факторів, які впливають на становище вчителів, особливу увагу необхідно приділяти їхній заробітній платі, яка повинна відповідати значенню педагогічної діяльності для суспільства.

У більшості європейських країн зарплата вчителів більш ніж у два рази перевищує законодавчо встановлену мінімальну зарплату. Порівняння заробітної плати вчителів та ВВП на душу населення демонструє статус професії вчителя, повагу до ролі вчителів у суспільстві. В рейтингу Світового банку Україна в 2012 році посіла 136-е місце, де на одного українця припадало \$3500. За даними державної статистики у 2014 році на одного українця припадало близько \$3049,4. За даними МВФ перше місце в списку країн світу зайняв Люксембург, де на кожного жителя припадає \$110 423, на другому - Норвегія – (\$ 100 318). США займає дев'яте місце (\$ 53 101), Японія - 24-е (\$ 38 491), Росія – 51-е (\$ 14 818), Польща – 53-е (\$ 13 334).

Підриває загальнодоступність освіти надання освітніх послуг з метою отримання комерційної вигоди.

Концептуальні засади, на яких повинен базуватися проект Закону України «Про освіту», мають безумовно відповідати гарантіям, передбаченим статтею 53 Конституції України, та враховувати Рекомендації ЮНЕСКО «Про становище вчителів» 1966 року.

Тому розділ 1, що має назву «Удосконалення правових механізмів реалізації конституційного права громадян на освіту, що включає рівний доступ до якісної освіти на всіх рівнях; створення умов для освіти особи упродовж життя», необхідно доповнити наступними абзацами:

- обов'язковості повної загальної середньої освіти;
- забезпечення державою доступності і безоплатності дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах; розвиток дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної, вищої і післядипломної освіти, різних форм навчання, а не лише забезпечення доступності та безоплатності дошкільної та повної загальної середньої та середньої освіти, як це запропоновано в проекті концепції.

Крім того, доповнити цей розділ наступними абзацами:

- забезпечення державою обсягами бюджетних видатків на освіту в розмірі не менше десяти відсотків внутрішнього валового продукту;

- затвердження нормативів матеріально-технічного, фінансового забезпечення безпосередньо одного учня, вихованця відповідного типу навчального закладу.

З метою недопущення узаконення оплати праці працівників освіти на основі єдиної тарифної сітки, яку Конституційним Судом України від 22.05.2008 р. № 10-рп/2008 визнано такою, що не відповідає Конституції України, з пункту 5 концептуальних засад, який має назву «Піднесення соціального престижу, статусу, посилення захисту педагогічної та науково-педагогічної діяльності з метою залучення й утримання у сфері освіти найкращих фахівців», вилучити абзаци:

«- встановлення вищих тарифних розрядів, підвищення посадових окладів для педагогічних і науково-педагогічних працівників;

- запровадження незалежної сертифікації педагогічних працівників, за результатами якої присвоюється вища кваліфікація, що в свою чергу веде до суттєвого збільшення заробітної плати, а також укладання обов'язкового письмового трудового договору (контракту) з усіма педагогічними працівниками;»

та одночасно доповнити його наступною редакцією:

«- забезпечити державою педагогічним, науково-педагогічним та іншим працівникам навчальних закладів та установ освіти:

- належні умови праці, побуту, відпочинку, медичне обслуговування;

- правовий, соціальний, професійний захист;

- надання пільгових довготермінових кредитів на будівництво (реконструкцію) і придбання житла;

- компенсації, встановлені законодавством, у разі втрати роботи, у зв'язку зі змінами в організації виробництва і праці;

- призначення і виплату пенсії у розмірі 80-90 відсотків заробітної плати та збереження права педагогічних працівників на пенсію за вислугу років;

- встановлення підвищених посадових окладів (ставок заробітної плати) за наукові ступені і вчені звання;

- виплату педагогічним і науково-педагогічним працівникам надбавок за вислугу років щомісячно у відсотках до посадового окладу (ставки заробітної плати) залежно від стажу педагогічної роботи у таких розмірах: до 3 років - 10 відсотків, від 3 до 10 років - 20 відсотків, від 10 років до 20 років - 30 відсотків, понад 20 років - 40 відсотків;

- надання педагогічним та науково-педагогічним працівникам щорічної грошової винагороди в розмірі не менше одного посадового окладу (ставки заробітної плати) за сумлінну працю, зразкове виконання службових обов'язків;

- виплату педагогічним і науково-педагогічним працівникам допомоги на оздоровлення у розмірі не менше місячного посадового окладу (ставки заробітної плати) при наданні щорічної відпустки;

- встановлення середніх посадових окладів (ставок заробітної плати) науково-педагогічним працівникам вищих навчальних закладів на рівні подвійної середньої заробітної плати працівників промисловості;

- встановлення середніх посадових окладів (ставок заробітної плати) педагогічним працівникам навчальних закладів та установ освіти на рівні не нижчому від середньої заробітної плати працівників промисловості;

- надання статусу педагогічного працівника тренерам-викладачам та іншим фахівцям, робота яких пов'язана з навчально-виховним процесом, такого типу позашкільних навчальних закладів, як дитячо-юнацькі спортивні школи усіх типів і найменувань;

- підвищення статусу музичних керівників, інструкторів з фізичної культури дошкільних навчальних закладів шляхом збільшення розміру ставок заробітної плати;

- встановлення середнього розміру посадових окладів спеціалістів освіти на рівні середньої заробітної плати у галузях економіки ;

- підвищену оплату праці педагогічних працівників навчальних закладів, розташованих у гірській та сільській місцевості;

- надання працівникам навчальних закладів матеріальної допомоги для вирішення соціально-побутових питань за рахунок власних коштів навчальних закладів;

- безплатне користування житлом з опаленням і освітленням у межах встановлених норм педагогічних працівників, які працюють у сільській місцевості і селищах міського типу, а також пенсіонерів, які раніше працювали педагогічними працівниками в цих населених пунктах і проживають у них;

- безоплатне одержання у власність земельної ділянки в межах земельної в межах встановлених норм, але не більше норм безоплатної передачі земельних ділянок громадянам, встановлених законом для ведення особистого селянського господарства;

- надання державних стипендій та пільг учням і студентам».

Вважаємо неприпустимим узаконення обов'язковості укладання з усіма педагогічними працівниками контракту, збільшення навчального навантаження на вчителів, викладачів, вихователів, інших педагогічних працівників, та також збільшення наповнюваності класів та груп.

Концептуальні засади мають бути спрямовані на збереження загальноосвітніх навчальних закладів у сільській місцевості.

В рекомендаціях Кабінету Міністрів України пункт 1.1 викласти у редакції:

«Підготувати і внести на розгляд Верховної Ради України проект Закону України «Про освіту» з урахуванням вищезазначених концептуальних засад, а також пропозицій і рекомендацій слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань науки і освіти на тему: «Про підготовку проекту Закону України «Про освіту: концептуальні засади» (20 травня 2015 року)».

Крім того вважаємо, що редакція преамбули проекту закону «Про освіту» про те, що освіта - головний державний пріоритет і основа інтелектуального, культурного, духовного, соціального, економічного розвитку особистості, суспільства і держави, яка є лише декларацією та констатацією значимості освіти, має бути відображена у відповідній статті закону «Про освіту», в якій необхідно передбачити спосіб реалізації державою визнання освіти, як головного пріоритету та основи розвитку громадян та країни, зокрема шляхом відповідних капіталовкладень.

Голова Профспілки

Г.Ф.Труханов